

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Meyeri S. Literarum Doct. & Prof. Uxor Christiana Sive De Conjugio Inter Duos Deque Incestu Et Divortiis, Dissertationes Tres

Meier, Johannes

Amstelædami, 1688

Cap. VI. Nuptiæ cum amita & matertera, nec non cum patruï uxore & nuru
prohibentur Lev. XVIII. 12 - 15. XX. 19. 20. 21.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40272

אשתו לא תקרב דרחק היא : ערות כלתך לא תגלה אשת בןך היא לא תגלה ערוחה :
Nuditatem sororis patris tui ne retegito, propinqua patris tui est. Nuditatem sororis matris tuae ne retegito, quia propinqua matris tuae est. Nuditatem fratris patris tui ne retegito : ad uxorem ejus ne appropinquato, amita tua est. Nuditatem nurus tuae ne retegito : uxor filii tui est, ne retegito nuditatem ejus.

II. Binæ Leges priores comm. 12. 13. ad consanguinitatem pertinentes, clarissimæ sunt, sed posteriores, quæ de affinitate, paulo obscuriores, præcipue quæ continetur com. 14. Merito autem eas conjungimus, cum com. 12. & 13. eadem consanguinitatis, & com. 14. eadem affinitatis propinquitat occurrat. Et quemadmodum uxor fratris patris, quæ mea affinis est, prohibetur, ita etiam uxor filii mei, sive nurus, ob eandem affinitatis rationem. *Amita* & *matertera* prohibentur, quia propinquæ sunt patris ac matris, & utraque consideratur tanquam altera mater tua, a qua abstinendum. Adde, quod, dum prohibitiones sunt reciprocæ, (ut mulier, quam ego non possum ducere, mihi etiam non possit nubere,) amita vel matertera non possit nubere fratris vel sororis filio, sicut fratris filius non potest ducere amitam, & sororis filius non potest ducere matertera. Et quemadmodum mihi amita & matertera prohibetur, ita parili modo sorori meæ patruus & avunculus prohibitus censerī debet. Cum idem sit gradus propinquitatis. Porro qua ratione soror patris & matris prohibetur, eadem etiam avi soror prohibetur, quia haud fecus ac soror patris, loco matris mihi est.

III. Addere placet monelam Rabbīnorum, interdictum scilicet amitæ respicere sororem patris, בין שהיא אחות לאביו מן האב לכד, בן שהיא אחות לאביו מן האם לכד ובין שהיא אחותו מן הנישואין ובין מן הנות *os tantum, sive ὁμοπύτελος illa soror sit; sive etiam legitimo sive illegitimo toro nata. Harum enim, addunt, qual bet soror patris ejus vocatur. R. Moses Mikkoiz. Par. 1. præcept. neg. 106. 107. Lev. xviii. 12. 13. sororem patris ex patre, & sororem matris ex patre duntaxat vetitam esse existimat, sed sororem patris & matris ex matre verbis illis Lev. xx. 19. nuditatem sororis matris tuae; & sororis patris tui ne retegito, vult interdictam. Non enim Scripturam iterum monuisse & interdixisse, quod jam Cap. xviii. monuerat, nisi docere voluisset, etiam sororem ex matre hic prohibitam esse. Nemo dubitaverit, quin soror patris ac matris ex patre & ex matre hic sit intelligenda, quamvis comma 19. capitis xx. nihil diversum dicat a commate 12. & 13. capitis xviii. sed pœnam dun-*

duntaxat subnectat, quod scilicet iniquitatem suam ferre debeant.

IV. R. Elias ben Mose Karæus harum legum sensum & nexum atque ordinem pro more suo nobis exhibet hisce verbis: הקרים אחות האב על אחי האב כדי לחסמוך נקבה אל נקבה ועוד כי אסור אחי האב לך אל אשתו ואחות אביו יותר קרובה אליו מן אשת אחי אביו. ואמרו החכמים משפט האיש כהודתו כמשפט הדוד על בת אחיו או על בת אחותו כי בשניהם משפט אחד שהוא שאר השאר. ולקחו מזה משפט כולל שאסור האיש על שארי שאריו: *sororem patris fratris patris premitit, ut fœminam fœmine conjungat, & quia, prohibitione fratris patris ad ejus uxorem transeunte, soror patris ei propinquior est uxore fratris patris. Sapientes dicunt, jus viri circa amitam suam esse instar juris patris circa filiam fratris sui aut filiam sororis sue, siquidem in binis illis unum idemque jus est, propinquitas scilicet propinquitatis; indeque jus generale colligunt, viro propinquos propinquorum suorum esse vetitos.* Pergit ad comma 13. *Sororem matris sorori patris adjungit, quia in duabus illis unum jus observatur, nempe propinquitas propinquitatis, quod innuit dicendo: nam propinqua matris tuæ est. Quemadmodum a nobis quoque ad plures personas interdictum extensum est, & deinceps extendetur.*

V. Commate 14. conjugium viri cum uxore fratris prohibetur, quæ דודתך *amita tua est.* Vox דודה diversimode ab Interpretibus vertitur. Targum Onkelosi reddit, *אח אבך היא* uxor patris tui est. Lxx. *συσγενὴς γὰρ εἶναι* cognata enim tua est. Samaritanus, *אח אבך היא* *amita tua est.* Syrus, *ne retege* ignominiam sive turpitudinem ejus. Vulgata, *quæ tibi affinitate conjungitur.* Quemadmodum דוד juxta Kimchium significat *אב* patrum sive patris fratrem, ita hoc loco iterum, vertente Kimchio, *דודתך היא* *doda tua est uxor fratris patris tui.* Quæ cognata & affinitate tibi juncta est, ut Græcus & Latinus Interpres vertunt. Rabbi Levi Barzel. in *Chinnuc.* in hoc versu geminum vult interdictum contineri. Primum præc. 199. *שלא לבוא על אחי האב* *Non esse congregiendum cum patruo. Sive ille sit germanus, sive uterinus legitimus, vel spurius, ex verbis prioribus: Nuditatem patris tui ne retege. Quod frater patris vocetur omni hoc respectu.*

VI. Deinde præc. 200. alterum proponit, *שלא לבוא על אשת אחי האב* וזאת נקראת בכחוב דודתו לפי שהיא אשת דודו שנאמר אל אשתו לא תקרב: *Non congregiendum cum uxore patris, quæ in Scriptura doda vocatur, quia uxor patris ejus est, juxta id quod scriptum, Ad uxorem ejus non accedes, amita tua est. Quæ admonitio valet, ex quo desponsata est*

ta est patruo eius, sive vivat jam patruus eius repudiumque ei miserit, sive mortuus sit. Nec est, quod hic distinguatur patruus ex patre & ex matre, cum uterque tam maternus, (quem Rabbinus per sepimentum prohibuere) quam paternus comprehendatur, idque omni loco & tempore, sive superstitite, sive mortuo patruo. Idem monet R. Moses Mikkoisi precepto negat. 110. אשת אחי אביו לאחר מיתת דודו מניין שכתוב בפרשת אחרי מות ערות אחי אביך לא תגלה ואל אשתו לא תקרב דודתך היא Unde probatur, patrum uxorem mortuo patruo esse prohibitam? Quia scriptum est (Lev. xviii. 14.) nuditatem patrum tui ne reterege, & ad uxorem eius ne accede, amita tua est. Id colligit ex repetitione, ad uxorem eius ne accedito: nempe post mortem patrum. Utrumque verum esse fatemur, quod filia fratris non debeat nubere patruo suo, idque ex priori parte prohibitionis, & quod filio fratris illicitum sit ducere uxorem patrum sui, ex parte posteriore; tam mortuo, quam vivo patruo; quemadmodum & reliqua interdictione de incestu ad vitam eorum, qui prohibentur, non restringuntur. Priorem tamen sensum verba magis innuunt. Ratio legis est, quod illa sit uxor patrum, & una caro cum patruo facta, qui parentis loco habendus. Ex reciproco autem respectu uxor patrum mihi nubere nequit, qui sum filius fratris mariti eius. Et per קל וחומר i. e. argumentum a fortiori, multo magis patruo filia fratris est prohibita, propter consanguinitatem, quandoquidem vetitum est patrum uxorem ducere propter affinitatem.

VII. Textum hunc egregie illustrat Secta Karæorum, quorum princeps noster Elias ben Mose, qui ita scribit ad com. 14. ואחר שהזכיר הכתוב שאר השאר בנקבות הזכיר עוד שאר השאר בזכרים והודיע לנו הכתוב שאכורו בו יצטרך לאשתו אל אשתו לא תקרב בלי ויו החבור וכו' נודע אסור זכר על זכר שיצטרך על אשתו וקראה דורה כר' לדמות אותה ברוע הקריבה ופרשו החכמים ואמרו שהטעם בדודתך היא ועושהו שם מעבר. ולא יתכן זה מפני שמצאנו ואיש אשר ישכב את דודתו ערות דודו גלה לא נאמר שפרשו את כדודתו שיהיה מעבר. אמנם החכם רבי ישועה אמר שהוא שם של תורה כפי מה שבארנו במולדת ואחות. ואמר החכם הנזכר שמלת את כמו שבארנו באחות כולל החמשה אחים אח מאב ואח מאם ואח מאב ומאם ואח שהוא בן אשה האב שיקרא את שאול ואח שהוא בן בעל האם וגם זה יקרא את שאול. ואלה הנשים השאולים יקראו אחים מעברים והשלשה הראשונים יקראו אחים אמתיים מפני שבהם עלת שאר במעברים אין שום עלת שאר. הלא תראה באחות האב ואחות האם שאר אביך היא שאר בן אהיה והודיע לנו בעלת השאר שהן אחיות אמיתיות וכוונת זה במקום שתום שלא נזכר בו עלת ראוי לקחת מאמר הכתוב על האמת ועל המעבר וזה בדרך ההגברה שהגביר רבי ישועה וזה המשפט יהיה בכל מאמר הכתוב בין שיהיה השם שם של תורה ויש לו

גם כן טעם מהלשון ובין שיהיה שם חורה לבר ואין לו טעם מהלשון. Quæ latine ita reddimus: *Posteaquam Scriptura propinquitatem propinquitatis in feminis commemoravit, insuper in maribus eam refert, & ostendit nobis, ejus interdictum transire ad uxorem ejus, dum dicit, ad uxorem ejus ne accedas, absque van copulativo. Unde constat, interdictum, quo vir viro prohibetur, transire ad uxorem ejus. Quam חורה amitam vocat, ut ei assimiletur in scelere accessus. Quod Sapientes explicant dicentes, sensum ejus esse, חיה כרורתך היא instar amita tua est, feceruntque illud nomen adjectivum (ut sit quasi amita) Id autem minime convenit, quandoquidem reperimus (Lev. xx. 20.) Quisquis cubaverit cum amita sua, nuditatem patruï sui retexit. Nemo dixerit, id esse explicandum, sicut amita ejus, quasi id sit adjectivum. Sed Sapiens R. Jeshuah statuit, illud esse nomen legis, juxta id, quod supra exposuimus ad vocem moledet & achoth. Additque idem Sapiens, vocem חיה quæ fratrem notat, comprehendere, sicut supra ad vocem חורה explicuimus, quinque fratres, fratrem e patre, fratrem e matre, fratrem e patre & matre, fratrem, qui est filius noverca, & vocatur frater analogicus, & denique fratrem, qui est filius vitrici, qui pariter vocatur frater analogicus. Atque hi duo fratres analogici vocantur fratres adjectivi, sive quasi fratres. Ex quibus tres priores vocantur veri fratres, quia in illis causa datur propinquitatis, sed in quasi fratribus nulla datur propinquitatis causa. Annon enim vides, quæ de sorore patris & de sorore matris datur, propinqua patris tui, propinqua matris tuæ est (com. 12. 13.) Addendo propinquitatis causam ostendit nobis, illas esse veras sorores. Sed quocumque loco non aperte causa memoratur, Scripturæ dictum accipi oportet de vera & adjectiva simul; idque per modum prevalentia, quam fecit R. Jeshuah, atque idem erit judicium in omnibus Scripturæ dictis, sive nomen aliquod sit nomen legis, quod rationem ex lingua habet, sive sit nomen legis tantum, quod rationem ex lingua non habet.*

VIII. Atque ita R. Jeshuah censet, nuditatem fratris patris sive patruï, comprehendere etiam fratres patris adjectivos, qui sunt filii uxorum avi mei, eorumque prohibitionem ad uniuscujusque eorum uxorem transire. Quod hujusmodi illustrat exemplo: *Keturæ uxori Abrahami filius fuit ex alio viro, cui nomen Peloni, cujus uxorem interdictam esse dicas Jacobo, quia Jacob & Abrahā sunt corpus & propinquus propinqui; Abraham autem jam accepit Keturam, ideoque Isaac pater Jacobi & Peloni, filius scilicet Keturæ erunt duo fratres ad-*
jecti-

jectitii sive quasi fratres. Illud dictum autem, nuditatem fratris Patris tui &c. comprehendit verum & adjectivum, id est que Jacobo prohibitus est Peloni filius Ketura, id est uxor ejus, quandoquidem prohibitio ejus ad uxorem ejus transit. Paulo post addit hanc cautelam.

הכתוב לא אסר אחר משארי אשת הרוד עד שנקיש ממנו כלל שאריה ולפי זה יתחייב שיהיו כלל שארי אשת הרוד בחרת ואין להקשות ולאמר שכמו שאסר הכתוב בת אשת האב שהיא שאר הדבק בשאר והוצאנו מזה עלה ונשינו משפט כולל לאסור כל שאר הדבק בשאר כמו בת אשת האב וכו' בת אשת הבן וכו' בת בעל האב כן ראוי להקיש ממה שאסר הכתוב אחי האב המזכירים כמאמר ערות אחי אביך שהוא בן אשת אבי אביו שהוא שאר הדבק בשאר השאר להוציא עלה לעשות משפט כלל לאסור כל שאר הדבק בשאר השאר עד שנאסור מזה שארי אשת הרוד מפני שהכתוב התיר בני הרוד אמתים שהם שארי שאר השאר כל שכן שארי אשת הרוד שהם שארי דבק ושאר השאר לכן ראוי להיותן בחרת ובני הרוד הותרו ממאמר ותהינה לבני דודיהן לנשים והכתוב החכים באמרו דודיהן ביד ולא אמר דודיהן בלא יוד פן יוחר מזה המאמר שתי אחיות לשני אחים ואין טענה ממאמר וישאום בני קיש אחיהם כי זה היה קודם נתינת התורה אבל עם כל זה יפורש המאמר על נכון שהאחד היה בן קיש והאחר היה בן בנו ונקראו בני קיש כי בן הבן בן יקרא והוציאו החכמים החר בני הרוד גם בן מדויק מאמר הכתוב באמרו ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב בלא ויו ואסרו שאם היה בןו היינו מפרשים מאמר הכתוב באמרו ערות אחי אביך שכולל גם בני הרוד מפני שהבן קרא ערוה לאב ממאמר כי ערות הנה אמנם מפני שנחבר כאמר אל אשתו לא תקרב בלא ויו ידענו שכוננו הכתוב בערות אחי האב היא ערות אשתו לא זולתו :

Scriptura tamen non prohibuit ullam personam ex propinquis uxoris patris, ut inde fiat argumentum generale ad ejus propinquitates. Ideoque sequetur, omnes propinquos uxoris patris haud vetitos sed licitos esse. Neque argumentari licet, quae admodum Scriptura filiam noverca prohibuit, quae est propinqua adhesionis sive affinitatis in propinquitate; unde elicimus causam, & jus facimus universale ad prohibendam omnem propinquitatem affinitatis, in propinquitate, nimirum filiam uxoris fratris, & filiam uxoris filii, & filiam vitrici; ita etiam argumentum deduci oportere ex eo, quod Scriptura prohibuit fratres patris adjectitios istis verbis: nuditatem fratris patris tui &c. qui est filius uxoris avi sui, estque propinquus affinitatis in propinquo propinqui, ut inde causa deducatur ad formandum jus universale prohibendi omnes propinquos affinitatis in propinquitate propinquitatis, ad eum ut inde etiam prohibeamus propinquos uxoris patris: Si quidem Scriptura veris filiis patris, qui sunt propinqui propinquitatis propinqui, nuptias permisit, multo magis igitur permisit erunt propinquos uxoris patris, qui sunt propinqui affinitatis & propinqui propinqui, ideoque inter eos licitas esse oportet nuptias. Et filii patris permitti sunt ex dicto (Num. xxxvi. 11.) & fuerunt filii patruorum suorum in uxores. Ubi sapientiam docuit Scriptura dicendo רוריהן cum litera jod, non

autem כורח sine jod, ne ex illo dicto dua sorores duobus fratribus permitterentur. Nec argumentari licet ex eo, quod scriptum legitur (1. Paral. XXIII. 21.) & duxerunt eas filii Kisch fratres earum. Id enim obtinuit ante datam legem. Sed prater id omne illud dictum etiam recte explicatur, quod unus filius Kisch, & alter filius filii ejus fuerit; vocantur autem filii Kisch, quoniam filii filius vocari solet filius. Sapientes etiam ex consideratione dicti Scriptura colligunt, filios patrum licitos esse, eo quod dicatur, nuditatem fratris patris tui ne retegito, ad uxorem ejus ne accedito (com. 14.) sine Van copulativo, adduntque, dictum illud Scriptura, si van adesset, se ita fuisse interpretatos, ut etiam filios patrum comprehenderet, quia filius vocatur nuditas patris, ex illo dicto (com. 10.) nam nuditas tua sunt. Cum autem reliqua verba, ad uxorem ejus ne accedito, sine van conjungantur, inde cognoscimus, Scripturam nomine nuditatis patrum nuditatem uxoris ejus intendere & non aliam prater eam.

IX. Verum enim vero quemadmodum versu undecimo novercæ filium & filiam ex alio marito, & vitrici filium ac filiam ex alia uxore non prohiberi judicamus, quia in illis nulla ratio propinquitatis, ita neque hoc loco patris mei frater adjectitius, v. gr. Keturæ Abrahami uxoris filius ex alio marito, prohiberi videtur mihi, sive Jacobo, filio Isaaci, id est, uxori ejus, cum inter Keturæ filium, ex alio marito, & Isaacum, sive uxorem ejus, nulla intercedat propinquitas, & per consequens inter Keturæ filium tanquam patrum adjectitium, & Jacobum sive uxorem ejus, aut inter Keturæ filii uxorem, & Jacobum adjectitii sive quasi fratris filium, nulla detur. Recte tamen idem Eliah Karæus statuit, propinquos uxoris patrum mei, & veros ejus filios & filias mihi non prohiberi, argumento loci Num. xxxv. 1. 11. etsi inde binas sorores binis fratribus vetitas, nulla solida ratione probare queat.

X. Denique ad legem de nuru com. 15. Eliah ben Mosche hæc adnotavit: כזה ידענו גם כן שאסור זכר על זכר יצעד על אשתו באסורו אשת בנה. Ex hoc versu etiam intelligimus, interdictum, quo vir viro prohibetur, transire ad uxorem ejus, siquidem dicit, uxor filii tui est. Ratio ergo cur interdictum ad eam transeat, est, quod illa sit nuditas filii ejus. Quasi dicat, per conjugium cum filio tuo facta est una caro. Subjungit R. Aaronis sententiam, qui generum prohibitum esse cum nuru, & interdictum, quo gener prohibitus, ad uxorem ejus transire, statuit. Cum enim scriptum sit: nuditatem nurus tuæ, non autem, nuditatem filii

fili tui, *ne retege*, propter affinitatem eam interdictam esse, ait, & ob eandem generum esse vetitum, id est generi uxorem vetitam.

XI. R. Moses Mikkotzi legem de nuru ita exponit *præcept. negat.*

93. שלא לבא על כלהו בין בחיי בנו בין לאחר מיתת בנו בין מן הארוסין. בין מן הנישואין כמו ששינוי בפרק ארבעה מיחות: שנאמר ערות כלהו לא תגלה אשת בך היא וגומר וקבלנו מרבתינו כי מלא תגלה ערותה שלא הוצרך ליכתב: *Non congregiendum esse cum nuru, tam superstitute filio, quam mortuo eo, tam desponsatione sola, quam consecratione ei copulata, quemadmodum didicimus in Codice Sanhedrin Cap. vii. f. 53. & accepimus a Rabbini nostris, quod ex illis verbis, ne retege nuditatem ejus, qua ad interdicendam nurum scribere non erat opus, discamus, interdictum etiam extendi ad nurum post mortem filii.* Idem tradens R. Levi Barzel. *prac. 201.* addit: Verifimiliter hunc reatum etiam respicere filium nothum, qui filius ejus est. Et Rabbinus per hujus legis sepimentum etiam prohibuerunt *nurum filii & nepotis* כן הוסיף עד *ad finem usque seculi*, sed filia *nurum tantum*. Quo ipso significant, non modo filii nurum, sed & cunctorum nepotum ex eo & nepotibus continenter descendentium uxores esse vetitas. Ex qua lege iterum concludimus, quia socio prohibetur nurus, multo magis patri filiam prohiberi, sicut filia interdictum eliciimus ex com. 7. & 10.

XII. Hisce legibus ita expositis, instituti ratio exigit, ut iterum ad quæstiones hic agitari solitas, breviter respondeamus, & varios casus matrimoniales, qui in Mose disertis verbis expressi non leguntur, enodemus. *Quæri primo* potest, An defunctæ uxoris patris dimidiam s. consanguineam sororem ducere permissum sit? Qui casus in vicinia nuper occurrebat. Resp. 1. extra controversiam positum, patris sororem esse vetitam Lev. xv i i i. 12. 2. indubitatum quoque est, dimidiam sororem pro sorore haberi, ejusdem Cap. v. 9. i i. 3. quandoquidem vir & uxor sunt una caro Gen. i i. 24. etiam uxoris patris germanam sive consanguineam sororem ducere non licet. Idem confirmatur ex com. 14. & honestas ac respectus parentum ac liberorum ejusmodi nuptias non permittunt, si res adhuc sit integra. *Quæritur secundo*, An vidua defuncti mariti matris dimidio fratri nubere possit? Quod negatur eodem fundamento, quo casus præcedens. *Quæritur tertio*, An alicui consanguineæ sororis filii viduam ducere liceat? Resp. cum Theologis Leydensibus, Heidano, Coccejo, Hoornbeekio, ejusmodi matrimonium pugnare cum legibus

Lev. xvii. 12. 13. 14. xx. 19. 20. Dimidia enim sive confanguinea soror, ut modo dictum, pro vera sorore habetur; cujus filiam aut filii viduam ducere vetitum. Vide in *Oper. Cocc. Tom. vi. Consilium v.*

XIII. *Quæritur quarto*, an patruo vel avunculo neptem ex fratre vel sorore ducere liceat, sive an mihi liceat cum fratris vel fororis filia confurescere? Ita vulgo censent Hebræorum Magistri, quorum sententiam profert Maymonides *Hilch. Ifuri Biab cap. 2.* ומותר לאדם לישא אשת בן אחיו ונשוא אדם אשה וכת אחותה או בת אחיה כאחת ומצות חכמים שישא אדם בת אחותו והוא הדין לבת אחיו שנאמר ומכשרך לא תתעלם
*Licitum etiam est in uxorem eam ducere, quæ fuerat uxor nepotis ex fratre; ut & foeminam simul cum nepte sive ex sorore ejus, sive ex fratre. Et in monitis Sapientum habetur, ut quis ducat filiam sororis suæ, & filiam fratris sui, nam idem jus est, juxta id quod scriptum legitur (Jesa. lvii. 17.) A carne tua ne te abscondas. Tantum abest, ut illi interdictas esse velint hæc nuptias, ut etiam præceptas esse, sibi imaginentur. Idem sentiunt nonnulli Theologi Wittenbergenses, quemadmodum videre est in *Consiliis Theologicis Francof. 1664. impressis*, adducentes hanc rationem, quod Deus personas non gradus prohibuerit. Contrariam sententiam veram esse vidimus hætenus, & in sequentibus pluribus demonstrare satagemus.*

XIV. Cum enim fateantur, Deum interdixisse nuptiis cum patris sorore com. 12. quidni concedant pariter esse interdictas nuptias cum fratris vel fororis filia, ubi par ratio & idem gradus. Si enim filius non debet ducere patris sui sororem, nec filia licebit patris fratri nubere. Quæ clarissima sunt. Quemadmodum nolter Eliah ben Mosche recte judicavit, *idem esse jus patris circa filiam fratris sui aut filiam sororis suæ, quod est circa amitam suam.* Vide sis *Thesin. iv.* Accedit, quod Deus vel disertis verbis hujusmodi matrimonium prohibuisse videatur commate 14. *nuditatem patris tui ne retegno*, sicut monuimus *Th. vi.* In qua interpretatione nobis ipsi Hebræorum Doctores præeunt; qui in isto commate non minus duo præcepta contineri volunt, quam com. 7. de quo egimus *Cap. iv.* in utroque enim loco *interdictum cum masculo* datum esse volunt, quod tamen non fit verisimile, ob speciale interdictum com. 22. & *Lev. xx. 13.* Quid ergo? potius filia, si sit geminum præceptum, nubere patruo suo, vetitum esse arbitror. Quod hic erat probandum. Ne dicam de naturali reverentia, quam filia patruo & avunculo debet. Ad exemplum Abrahami & Saræ supra respondimus.

dimus, reliqua, quæ in contrarium adducuntur, postea examinabimus.

XV. Interim Jcti Helmstadienses & Kilonienses hunc casum matrimonialem dispensabilem esse judicarunt, hisce præcipue argumentis inducti. 1. quod conjunctio fratrum & sororum jure naturali non sit prohibita, quandoquidem per eam propagatum genus humanum; alias enim sequi, genus humanum per incestum naturalem esse propagatum. Deum approbasse matrimonium inter Adami & Evæ filios & filias. Impium etiam esse cogitare & dicere, id esse ex necessitate factum, propter hominum defectum; quod Deum omnipotentem nulla necessitas cogere possit ad tolerandum, quod alias non toleraret ut moraliter turpe, si necessitas non suaderet. Cum Deus potuisset myriades hominum formare, si scivisset vel voluisset, matrimonium inter sorores & fratres naturali & morali legi contrariari & in se sua natura turpe. Naturalia jura esse immutabilia. Quod ergo in primo gradu permixtum inter fratres & sorores, id multo magis permixtum esse in secundo gradu, nisi expresse in Dei verbo sit prohibitum. Denique in nullo loco nuptias inter avunculum & filiam sororis vetitas esse, aliaque exempla sacra eas comprobare Exod. 11. 2. VI. 20. Jud. 1. 2.

XVI. Abrahamum etiam, haud imperitum legum naturæ, Saram ex patre sororem in matrimonio habuisse Gen. 20: 12. quæ Deo grata fuerit conjunctio, utpote qui ex eius posteritate, Messiam prodire voluerit. 2. Posito, conjunctionem fratrum & sororum jure naturali & divino morali prohibitam fuisse, conjunctionem tamen cum sororis filia jure divino non esse vetitam. Tandemque concludunt: Quæ conjunctio nec jure naturali, nec divino, sed tantum positivo humano est prohibita, in illa locum habet dispensatio. Atqui conjunctio fratris cum sororis filia. Ergo. Quod utriusque Facult. Helmst. & Kiloniensis Judicium nobis exhibet Celeb. S. Strykius ad Joh. Brunnemanni *Jur. Eccles.* L. 11. c. XVI. §. 22. Istæ tamen rationes, me judice, quod pace Celeb. virorum dictum velim, non sufficiunt ad probandam dispensationem, cum utique fratrum & sororum conjunctionis prohibitio sit juris naturalis, sicut Cap. V. Th. xxx. 1. & seqq. ostensum, atque pluribus postea demonstrabitur. Id tamen hic merito monendum censemus, non esse impiam illam sententiam, quæ statuit, necessitate conjugium iniisse in mundi primordio fratres cum sororibus; cum id

non sit intelligendum, respectu Dei, qui non cogebatur unum par hominum creare, cum sua potentia myriadas producere potuisset, sed ratione hominum creatorum, quos hæc necessitas urgebat, ut non nisi sorores ducere possent. Ad exemplum reliqua in sequentibus respondebimus. Nec quæcunque Abraham patravit, omnia sunt probanda & imitanda, cum patres non minus legem naturæ in multis obliti fuerint, ac Paulus Rom. VII. 7. Quod pluribus probatum invenimus *Dissert. I. Sect. III. Cap. IV.* Conjunctionem cum sororis filia jure divino esse prohibitam, hic etiam satis probatum esse remur. Ut ergo non nimii scrupuli sine fundamento moveri debent, ita etiam non nimis extendendum jus dispensandi in gradibus, qui prohibiti sunt.

XVII. *Questio quinta* sequitur, An defunctæ socrus sororem ducere licitum? *Resp.* Quia socrus soror aliquo modo referri potest ad Lev. xviii. 12. ubi turpitudine sororis patris prohibetur, cum illa sit mihi instar matris, sicut cum Cypræo Frid. Balduinus judicavit, apud Dedeken. *Theol. Consil. Vol. III. L. III. Sect. 11. Tit. 3. Num. 17.* & Casp. Eras. Brochmandus *Syst. Theol. de Conjugio, Cap. IV. q. 44.* *Meliorum Theologorum sententia est, inquit, quod non liceat ducere defunctæ uxoris matris seu socrus sororem, Fundamentum sententiæ est, prohiberi Lev. xviii. v. 12. conjunctionem cum sorore Patris, qui est secundus gradus lineæ aequalis. Ea itaque lege interdicta sunt nuptiæ cum sorore socrus, quia socrus instar matris est. & honestas huic matrimonio contrariari videtur; Ideo, si res adhuc integra, illud matrimonium non facile permittendum. Negativam sententiam etiam inveni in Consiliis Theol. Wittenbergensibus.*

XVIII. *Questio sexta* est, An viduo defunctæ uxoris fratris sive sororis filiam ducere fas sit? Nonnulli affirmant, plures tamen negant. Et si leges, quas sumus interpretati, recta lance ponderemus, negativum responsum præferendum esse, liquebit. Cum enim maritus in unum corpus ac unam personam coalescat cum uxore sua, sequetur, uxoris propinquos etiam esse mariti propinquos. Ut enim sororem ducere non licet, ita nec uxoris sororis nec uxoris fratris conjunctio licita est; et si gravius crimen committat, qui cum sorore, quam qui cum uxoris sorore conjungitur. Quam propinqua mihi ergo est sororis filia, tam propinqua mihi etiam est uxoris sororis filia. At qui sororis filia interdicta censetur Lev. xvi. 11. ut *Quest. IV.* probatum dedimus; quandoquidem tam propinqua mihi
soro-

fororis filia est, quam propinqua mihi matris soror. Uti hæc mihi loco matris est, ita ego fratris sive fororis filia propinquus sum quasi loco patris. Ideoque indecorum est tale matrimonium. Et lex generalis com. 6. æque ad propinquas per affinitatem, ac ad propinquas per consanguinitatem referri debet.

XIX. Idem probatur ex com. 14. & Cap. xx. 20. Quo gradu enim affinitatis, uxor patruï conjuncta est filio ex mariti fratre genito, eodem etiam gradu filia ex sorore defunctæ uxoris edita, conjuncta est marito materteræ. Vetita igitur uxore patruï, ex lege reciprocationis, etiam uxoris fororis filiam vetitam esse oportet. Dispar ratio inter uxorem patruï, quæ in linea adscendente prohibetur, & loco matris est, ac gloris filiam, quæ in linea descendente, & loco filia est, urgeri nequit; cum ex hoc ratiocinio sequeretur, nec patris cum filia nuptias esse vetitas, eo quod filia sit in linea descendente. Fundamentum prohibitionum carnis propinquitas constituitur com. 6. Ita negative ad hunc casum responderunt Ecclesiæ Belgicæ & Gallicæ in variis Synodis, teste *Voetio Polit. Eccl. Par. 1. Tr. 1. Sect. 2. c. 4. q. 2. arg. 6.* item Melanchron, Zepperus, Junius, Joh. Gerhardus, Brochmandus, Fac. Theol. Lipsiensis An. 1627. Jenensis 1664. *apud Dedeck. in Append. ad vol. 3. Thes. conf. lib. 3. Sect. 2. Tit. 3.* & Wittenbergensis An. 1649. Voetius l. c. Maresius & J. Steinbergius, de hoc casu consulti; quemadmodum illud judicium in quibusdam Thesibus Theol. de *gradibus proximitatis* Th. xii. Maresius produxit. Walæus etiam in *Consiliis & Epist. pag. 372. sq.* Cui sententiæ accesserunt Celebres Juris Consulti, Ant. Matthæus, Carpzovius *Jurisp. consist. l. 11. Def. 92.* Brouwer de *jure Connub. l. 11. c. 15. §. 7.* qui monet, Illustriss. Ordines Holl. concessisse aliquando hujusmodi conjunctionem, sed postea melius & divinam legem & propriam constitutionem examinantes, eosdem Ordines tale conjugium alii negasse, ut Politicæ constitutioni contrarium.

XX. Nobiliss. Facultas Juridica Viadrina, istum casum dispensandi summo Magistratui potestatem competere, statuit, idque ob sequentia præcipue argumenta. i. quod in propinqui-
oribus gradibus ante legem datam Lev. 18. permixtæ sint nuptiæ, ut docent exempla Abrahami & Jacobi. Eam libertatem matrimonii restrictam per subsequutam legem. Quod ergo ante legem permissum, & per novam legem non prohibitum, hoc adhuc permissum esse. 2. juxta plurimorum doctorum sententiam Lev. 18. tantum prohibi-

tionem contineri personarum & non graduum; adeo ut quæ personæ ibi in linea collateralis non recensitæ, illæ nec censeantur prohibitæ. 3. Hoc in casu nec personam nec gradum similem prohiberi. 4. non esse hic identitatem sed disparitatem rationis. Siquidem omnes prohibitiones ex isto principio fluunt Lev. 18: 6. Quæ argumenta omnium oculis exponimus, ut videant quid in ejusmodi casu standum. Ad exempla ante Legem supra respondimus, quæ nobis neutiquam imitanda, cum non caruerint nævo. Secundum argumentum, personas tantum esse vetitas in Levitico, etiam non admittimus. Contrarium hactenus probavimus, & in sequentibus fusius probabimus. Tertium & 4. dubium satis solutum esse puto ex iis, quæ dicta sunt.

XXI. *Questio septima*, An alicui defunctæ uxoris dimidii fratris filiam ducere integrum sit? Si per dimidium fratrem consanguineus intelligatur, qui cum sorore ex eodem patre prognatus, decisa est hæc quæstio ex præcedenti, cum consanguineus frater & consanguinea soror pro fratre & sorore habeantur ex Lev. xvi 11. 9. 11. Si vero frater sit privignus ex aliis parentibus natus, conjunctio non habet difficultatem. Sub hac distinctione mihi videtur admittendum esse, quod negative respondit *Fac. Theol. Lipsiensis An. 1657.* apud *Dedeck. in Append. ad vol. 111. Conf. L. 3. sect. 2. Tit. 3. Num. 6.* Obiecit *seines vorigen Weibes stieffbrudern tochter geprahten künne?* Ubi procul dubio frater uxoris intelligitur, qui est mariti filius ex alia uxore, & privignus appellatur. Cum igitur conjugium cum sororis privigna licitum sit, etiam licitum erit cum privigni fratris filia. Sed vero cum consanguineæ sororis filia æque est illicitum ac cum germanæ filia. Atque ita ad hanc quæstionem de consanguineæ sororis filia negative respondit Consistorium Misnense apud *Dedeck. Conf. Th. vol. 3. Sect. 2. Tu. 3. Num. 14.*

XXII. *Questio Octava*, An viduæ liceat defuncti mariti consanguineæ sororis filio nubere? Respondet *Fac. Theol. Rostoch. An. 1575.* apud eundem *Ded. loc. modo citato Num. 16.* negando. Cui sententiæ etiam accedo, quia consanguinea soror in sacro Codice sororis titulo gaudet, & prohibita est. In ejusmodi casibus tamen circumstantiæ ponderandæ, an res adhuc integra, & ex ignorantia Legum ejusmodi matrimonium personæ elegerint. *Questio nona* sequitur, An mulieri nuptiæ cum patris consanguineæ sororis defunctæ marito sint licitæ? Resp. eas pugnare cum Legibus Mosaicis
Lev.

Lev. xviii. 14. xx. 20. cum idem sit propinquitatis gradus, adeoque implicite & per consequentiam prohibitus, quemadmodum in similibus casibus visum est. Fac. Theolog. Jenensis apud *Dedek*, in *Append. ad Kol. 2. l. 3. Sect. 2. Tit. 3. p. 835.* easdem illicitas pronuntiavit. *Quaestio decima*, An patruo vel avunculo viduam filii ex sorore vel fratre; item an viduo defunctae uxoris materteram ducere fas sit? Respond. Neg. ex collatione locorum Lev. xviii. 13. 14. & Gen. ii. 24. cum patruus fratris filio, qui cum uxore sua in unam carnem coalescit, sit loco patris. Reverentia igitur, pudor & honestas ab illis nuptiis abstinere suadent. Accedit, quod uxoris consanguinei etiam sint mei; Sive liberi supersint ex primo conjugio, sive non. Vide *Brouw. de Connub. Lib. 11. c. xv. §. 7. 8.*

XXIII. *Quaestio xi.* An patrum defuncti uxorem ductam retinere liceat? *Huld. Zwinglius b. m. in Epist. ad fratres dilectos*, ad quaestionem hanc, placet, inquit, ejus fratris sententia, qui legem intelligit, *vivo patruo non retinenda esse uxoris ejus.* Quam tamen deinde corrigit hisce verbis: Sed occurrit hoc inexplicabile, quod lex de non tangenda uxore fratris hanc interpretationem legis non admittat; nam alias notum est, quod vivente fratre vel patruo, non licebat ejus uxorem attingere propter adulterium. Patet enim, quod *lex huc tendit, ut mortuo fratre aut patruo non liceat ejus uxorem attingere.* Ad hoc dicimus, nobis omnino videri, hanc esse sententiam legis. Deinde subnectit: *Recte autem videmini censuisse, dum per charitatem nepoti patrum defuncti uxorem pronuntiastis non esse adimendam.* Ita optime judicavit beatus Zwinglius. Quemadmodum Moyses matrimonia nonnulla vetita, de facto contracta, non dissolvit, sed poenam duntaxat addidit, legimus Lev. xx. 20. 21. Idemque Abrahami, Jacobi, aliorumque comprobant exempla. Neque Nathan dissolvi jussit matrimonium Davidis cum Bathseba. Quod tamen ad omnes gradus, cum primis ad ascendentes & descendentes in linea recta, non esse extendendum, poena ejusmodi transgressoribus indicta abunde docet Lev. xx. In similibus igitur exemplis idem erit sentiendum.

XXIV. *Quaestio xii.* An ab avunculi uxore abstinendum? Resp. Affirm. Siquidem tale matrimonium haud obscure prohibitum Lev. xviii. 13. 14. Cum avunculi & patrum uxor in pari gradu

I
fint

sint constituti; Unde & Rabbini hanc inter Secundarias foeminas referunt, ex Scribarum & majorum scitis veritas, sive frater matris sit consanguineus, sive uterinus. Addit R. Moses Mikkotzi קרובו לו פה *in infinitum*, ut neque in patre seu fratre ejusmodi sit terminus. Illicitum esse hoc conjugium, etiam pluribus demonstrarunt de eo consulti Theologi Leydenses, *Heidanns, Coccejus, Hoornbeekius*, quod hic sit propinquitas carnis, adeoque regulæ isti generali locus Lev. xviii. 6. Addunt, hoc conjugium reverentiæ parentibus debitæ, & honestati repugnare, ac scortationi annumerandum Eph. v. 3. 1 Cor. v. 15. Interim personis jam conjunctis cohabitationem permittunt & liberorum suorum sustentationem, ac quoad torum separationem commendant. Vide sis in *Oper. Cocceji Tom. vi. Consilium. xxiii.*

XXV. *Questio xiiii.* An incestæ sint nuptiæ consobrinorum, sive patruelium & amitinorum? Resp. Id nos negare, cum neque ad legem generalem Lev. xix. 6. neque ad subsequentes speciales referri queant. Accedit, quod earum nuptiarum frequentia occurrant exempla in sacris, non modo ante, sed etiam post legem promulgatam Gen. xxiv. 48. xxxix. 12. Num. xxxvi. 11. Consule sis post Augustinum, Calvinum, Lutherum, Melanchthonem. P. Martyrem, Masium ad Jos. xv. Atterfoll. ad Num. xxxvi. J. Gerhardum *de Conj. §. 355.* Voet. *Polit. Eccles. Par. 1. Lib. 3. Tract. 1. de matr. Sect. 2. c. 5. q. 3.* Brouwer *de Connub. lib. 11. integro Cap. xii.* Quo prolixiores illi de hoc casu, eo nos erimus breviores, quia difficultate caret. Karæi hæc nuptias etiam licitas pronunciant.

XXVI. Denique *Q. xiv.* An genero focius interdicta censeri debeat, sicut focero nurus Lev. xviii. 15? Resp. Vix quisquam de eo dubitaverit, cum hac lege non modo per evidentem consequentiam sit prohibita focius, sed etiam expressis verbis cum ea cubans maledictus pronuncietur Deut. xxvii. 23. & comburendus Lev. xx. 14. Quandoquidem vir & uxor sunt una caro. Ideoque vir a proximis consanguineis ejus abstineat oportet, inter quos vel maxime mater est, quæ marito matris loco.

XXVII. Tandem ad exempla, quæ ad hæc expositas leges etiam in contrarium allegantur, brevissime respondendum. Ante legem latam, præter exemplum Judæ cum Tamare nuru congressi Gen. xxxviii. occurrit aliud Amrami, qui accepit Jocabedam ורור *amitam suam* in uxorem. Post legem, Athniel frater Calebi, filiam

filiam fratris duxisse videtur Jos. xv. 16. 17. Judic. i. 12. AbenEfra existimavit prohibitionem incestuosarum mulierum ad terram Canaan fuisse restrictam, ita ut Jacob duas sorores, & Amram Iochabedam amitam suam, in Ægypto ducere potuerint ולא נשאתו בהם *ut inde non fuerint polluti.* Quam tamen sententiam ut futilem rejicit Abarbenel, aliaque ratione illud factum excusat, quod videlicet tunc nondum Lex data, neque istæ mulieres prohibita fuerint. Cujus vestigiis insistens Grotius, olim nefas fuisse ante datam legem, v. gr. duas eodem tempore in matrimonio sorores habere, & amitam ducere negat, quod nunc nefas. Atque ita JCr Th. xv. memorati cum Grotio lib. 11. de I. B. & P. c. v. §. 14. filiam fratris licitam esse statuentes, ad hæc exempla provocant Amrami, Athnielis, Abrahami, ad quæ nunc hæc reponimus.

XXVIII. Ad exemplum Amrami Doctiff. Rivetus respondet, non fuisse illud conjugium ad regulas divinarum legum exactum, sed illo tempore etiam viros sanctos abreptos fuisse communi gentium more. Ideoque *amitam* verit. Neque enim omnia probanda, quæ fecere patres; Sed forte tutius est credere, matrem Mosis non tam amitam fuisse Amrami, quam amitæ filiam. Quemadmodum Kimchius scribit, quod Chanameel דוד Jeremiæ cap. xxxii. 7. 8. 9. dicatur דוד *patruus ejus*, pro דוד בן *filio patruus*, sicut Lot dicatur אבא *frater Abrahami*, cum tamen fratris fuerit filius, ita ut דוד & *patruum* & *patrualem* denotet. Pari modo ergo דוד hic potest latius sumi, & *patrualem*, sive *proximam* significare. Conf. Cant. v. i. 9. vi. 3. Etsi dicatur filia Levi Exod. ii. 1. Num. xxvi. 59. non immediate, sed mediate ab ipso genita, ut Elisabeth Aaronis filia vocatur Luc. i. 5.

XXIX. Quod attinet Athnielem, is non fuit frater Caleb junior, quemadmodum Vulgata habet, ubi *junior* redundat, sed בן קנו אחי כלב *filius Kenasi fratris Calebi*, quemadmodum & Munsterus & Pagninus reddidere. Et Chaldæus Paraphrastes cum Syro דכלב אחי דכלב pariterque Græci ἀδελφὸς κάλεβ *fratris Caleb.* Quam versionem præferendam esse judicamus Junio-Tremellianæ & Piscatoris, quæ *agnatum Calebi* habet. Athniel igitur & Achsa, juxta hanc versionem, quam & Doctissimus Masius probat, patruales erant, quos matrimonio conjungi, nefas non erat, sicut Thef. xxv. ostensum. Ideoque non video, quomodo Consultissimi Viri, quorum feci mentionem Th. xv. hinc stabilire moliantur nuptias cum

filia fratris vel fororis, cum eæ per bonam & non longe ductam consequentiam prohibita sint. Et vel hinc liquet Athnielem non fuisse fratrem Calebi proprie sic dicti, quod Caleb passim filius Iephone, Athniel vero filius Kenesi dicatur, etsi minor five junior vocetur Athniel Iud. 1. 13. qui novus maritus, propter Caiebi ætatem. Ad Abrahami exemplum responsum est Cap. v. Th. xxxv. Exempla sunt, non leges.

CAPUT VII.

Nuptia cum fratria & sororis uxore prohibentur
Lev. xviii. 16. xx. 21.

HActenus de gradibus secundariis in linea ascendente & descendente: Sequuntur secundarii in linea collateralis Levit. xviii. 16. היא אחך לא תגלה ערות אשת אחך *Nuditatem uxoris fratris tui ne retegito, nuditas fratris tui est.* Quam legem ita interpretatur R. Elias ben Mosche: פרוש זה הפסוק הוא כפרוש הפסוק הקודם: מפני שיחוסם אחר: וממאמרו אשת אחך ידענו גם כן אסור החתן מהאחות מאמרו אשת אחך ולא אמר ערות אחך ומה ידענו גם כן אסור שני שארים לגוף אחר אמנם יש למען כי אחר שהוכיר אסור אשת אחי האב כל שכן אשת האח כמו שמאסור בת הבת ידענו אסור הבת עצמה ואמרו החכמים שרצון הכתוב לפעמים לאסור האסור משני צדדין מן הכתוב ומקל וחומר ויש אסור בעריות מאופן אחר ויש משני אופנים ויש משלשה ואמר החכם רבי אהרן והנה האם אסורה יותר משש עריות: *Hujus versus expositio congruit cum explicacione prioris, quorum una ratio & comparatio. Atque ex eo, quod dicitur, (nuditatem) uxoris fratris tui, cognoscimus etiam affinem ex sorore prohibitum, quia dicit, uxoris fratris tui, non autem nuditatem fratris tui. Indeque etiam, binos propinquos uni persona interdictos esse, colligimus. Verum & ita ex pracedentibus argumentari licet: Si uxoris fratris patris prohibitio relata, multo magis uxor fratris est prohibita; quemadmodum ex interdicto filia filia intelligimus, ipsam filiam esse uctiam. Dicant autem Sapientes, Scripturae intentionem saepe esse, ut aliquid prohibeat ex duabus partibus, sive gemino modo ac respectu, & ex Scriptura, & per argumentum a minori ad majus; nonnulla nuditates prohibentur tantum uno modo, quedam duobus modis, & alia tribus modis. Addit R. Aaron, matrem magis esse prohibitam, quam omnes sex nuditates. Quam argumentandi rationem suo loco examinabimus.*

II. *Frater* non est quivis Judæus, ut Tertulliano visum cap. vii. de Monog. sed proprie accipitur, sicut etiam Deut. xxv. 5. seqq. Id.